

Support for Improvement in Governance and Management

A joint initiative of the OECD and the EU, principally financed by the EU

11-ci Xülasə

Yanvar 2011-ci il

Dövlət satınalmaları

Satınalma alətləri

MÜNDƏRİCAT

- Çərçivə müqavilələri
- Elektron hərraclar
- Dinamik satınalma sistemləri

Bu sənəd Avropa İttifaqının maliyyə yardımı ilə hazırlanmışdır. Burada ifadə olunan fikirlər heç vaxt Avropa İttifaqının rəsmi rəyi kimi qəbul edilə bilməz və İƏİT, yaxud ona üzv dövlətlərin və ya Sigma programında iştirak edən benefisiar ölkələrin fikirlərini əks etdirməyə bilər.

Üzv dövlətlər aşağıdakı üç satınalma alətinin istifadəsinə icazə verən müddəaları icra etmək və ya etməmək barədə seçim edə bilərlər: çərçivə müqavilələri, elektron hərraclar və dinamik satınalma sistemləri.

Bu satınalma alətinin hər biri bir və ya daha artıq əsas müsabiqə prosedurundan satınalma prosesinin başlanğıc nöqtəsi kimi istifadə edir.

Çərçivə müqaviləsi nədir?

"Çərçivə" terminindən bir sıra kommersiya və satınalma sövdələşmələrini təsvir etmək üçün istifadə edilə bilər. Bununla belə, Direktivdə "çərçivə müqaviləsi"nin dəqiq tərfi verilir:

"Bu, müəyyən zaman müddətində təltif edilməli olan müqavilələrin şərtlərinin, xüsusən qiymətlə və müvafiq olduqda, nəzərdə tutulan miqdarla bağlı şərtlərin təyin edilməsi məqsədilə bir və ya daha artıq satınalan təşkilatla bir və ya daha artıq təsərrüfat subyekti arasında əldə edilən razılaşmadır".

Başqa sözlə, çərçivə müqaviləsi konkret satınalmanın hansı şərtlər daxilində həyata keçiriləcəyini müəyyən edən müqavilələri bildirmək üçün istifadə edilən ümumi termdir. Çərçivə müqaviləsinin üstünlükləri bundan ibarətdir ki, birinci mərhələdə Avropa İttifaqının Rəsmi Jurnalında (AİRJ) elanın dərc edilməsi, çərçivənin Direktivin müddəalarında müvafiq qaydada qurulması və idarə edilməsi şərti ilə, satınalma müqavilələri çərçivə müqaviləsinin şərtləri əsasında təltif edilən zaman AİRJ-də təkrar elanım verilməsinə, yaxud tam tender prosesinin keçirilməsinə ehtiyac qalmır.

Çərçivə müqaviləsi kim tərəfindən irəli sürülə bilər?

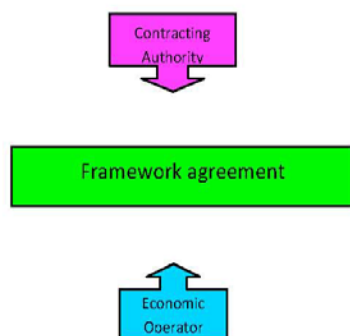
Çərçivə müqaviləsi aşağıdakılar tərəfindən irəli sürülə bilər:

- ayrı-ayrı satınalan təşkilatlar;
- bir neçə satınalan təşkilatlar adından fəaliyyət göstərən satınalan təşkilat;
- öz adından və ya bir neçə satınalan təşkilat adından fəaliyyət göstərən mərkəzi satınalma orqanı.

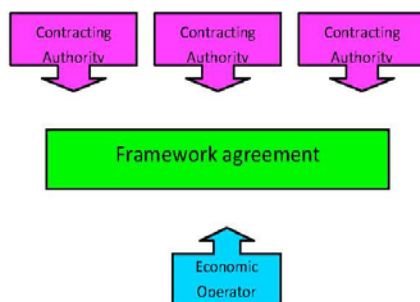
Çərçivə müqaviləsi bir neçə satınalan təşkilatın maraqları daxilində irəli sürülürsə, şəffaflıq tələbinin ödənməsi məqsədi ilə, AİRJ-ə göndərilən müqavilə haqqında bildirişdə, çərçivə müqaviləsinin tərəfi olan satınalan təşkilatlar açıq-aydın göstərilməlidir. Çərçivə müqaviləsinin iştirakçısı olan satınalan təşkilatlar müqavilə müddətində dəyişməz qalır, buna görə də müqaviləyə yeni satınalan təşkilatlar qoşula bilməz.

Some examples of how framework agreements may be set up

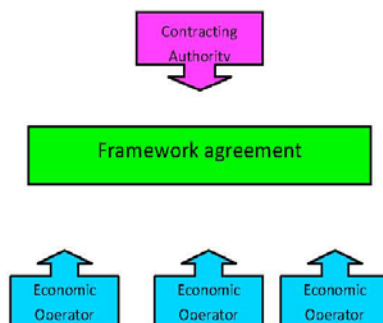
Single-supplier framework – between one contracting authority and one provider

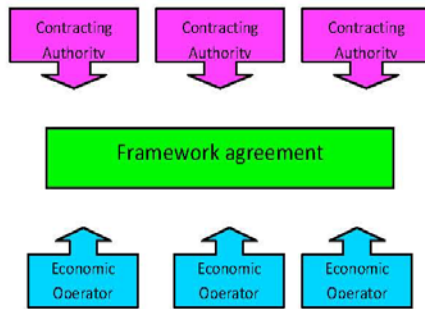
Single-provider framework – between a number of contracting authorities and one provider

Multi-provider framework – between one contracting authority and multiple providers

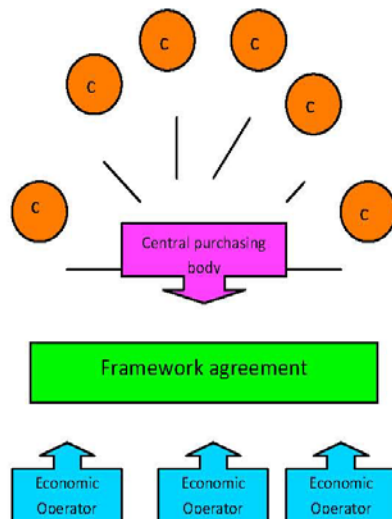

Multi-provider framework – between a number of contracting authorities and multiple providers

Multi-provider framework – between a central purchasing body acting on behalf of a number of contracting authorities and multiple providers

 = contracting authority

Çərçivə müqaviləsi iştirak edə biləcək təsərrüfat subyektlərinin sayına məhdudiyyət qoyulurmu?

Çərçivə müqaviləsi bir neçə təsərrüfat subyekti ilə bağlanacağı təqdirdə, təsərrüfat subyektlərinin nəzərdə tutulan və ya maksimum sayı AİRJ-də dərc edilən müqavilə haqqında bildirişdə göstərməlidir. Birdən artıq təsərrüfat subyektinin iştirak edəcəyi çərçivə müqavilələri üçün müəyyən edilmiş minimum say üçdür, müvafiq ixtisasa malik üç təsərrüfat subyektinin mövcud olması şərti ilə. Çərçivə müqaviləsində iştirak edə biləcək təsərrüfat subyektlərinin maksimum sayına qanunla heç bir məhdudiyyət qoyulmur, lakin praktiki baxımdan, məsələn kiçik bir müsabiqədə həddən çox iştirakçının olmaması üçün iştirakçıların sayına məhdudiyyət qoyulması məqsədəuyğundur.

Çərçivə müqaviləsinin tərəfi olan təsərrüfat subyektləri müqavilə müddətində dəyişməz qalmalıdır. Müqaviləyə yeni təsərrüfat subyektləri qoşula bilməz.

Çərçivə müqavilələri bütün satınalmalar zamanı istifadə edilə bilərmi?

Çərçivə müqavilələri bütün satınalmalar üçün əlverişli olmaya bilər və satınalan təşkilatlar çərçivə müqaviləsinin iqtisadi cəhətdən səmərəli və effektiv satınalma vasitəsi olduğundan əmin olmalıdırlar. Çərçivə müqavilələrinin satınalan təşkilat eyni iş, xidmət və ya mallara tez-tez ehtiyac duyduqda, lakin malların miqdarı və ya işin həcmi dəqiq məlum olmadıqda, istifadə edilməsi daha məqsədəuyğundur.

Satınalan təşkilatlar çərçivə müqaviləsini həyata keçirmək iqtidarında olmalıdırlar, belə ki həm satınalan təşkilatın və ya dövlət orqanlarının, həm də təchizatçıların ehtiyacları ödənməli və çərçivə müqaviləsinə əsasən həyata keçirilən fəaliyyət yaxından izlənməlidir.

Çərçivə müqavilələri tərtib olunan zaman həmçinin rəqabətin təhrif edilməməsinə və çərçivə müqavilələrdən düzgün istifadənin təmin edilməsinə diqqət yetirilməlidir.

AİRJ-də çərçivə müqaviləsi haqqında elan nə vaxt verilməlidir?

Çərçivə müqaviləsinə əsasən həyata keçirilməli olan bütün satınalmaların hesablanmış yekun dəyəri müvafiq Aİ maliyyə həddini ötürsə, müqavilə haqqında bildirişdən istifadə edilməklə AİRJ-də elan verilməlidir. Çərçivə müqaviləsinin əsasının qoyulması üçün prosesin başlanğıcında müqavilə haqqında bildiriş dərc edilməlidir.

Çərçivə müqaviləsinin dəyəri hesablanan zaman çərçivə müqaviləsinin ümumi fəaliyyət ərzində bağlanması nəzərdə tutulan bütün müqavilələrin maksimum təqribi dəyəri nəzərə alınmalıdır. Yekun dəyərə əlavə dəyər vergisi (ƏDV) daxil deyil. Çərçivə müqaviləsi hazırlandıqdan sonra hər dəfə çərçivə müqaviləsinə əsasən təltif edilən müqavilə ilə bağlı elanın verilməsinə ehtiyac qalmır.

Çərçivə müqaviləsi üçün hansı prosedurdan istifadə edilir?

Açıq və ya məhdud iştirak prosedurdan istifadə daha geniş yayılsa da, çərçivə müqaviləsinin təmin edilməsi üçün dörd əsas müsabiqə prosedurundan hər hansı tətbiq edilə bilər.

Çərçivə müqavilələri üçün səciyyəvi, fərqli müddəalar yalnız satınalma müqaviləsi çərçivə müqaviləsinə əsasən təltif edildikdə tətbiq edilir. Qeyd edilməlidir ki, çərçivə müqaviləsi satınalma müqaviləsinin əhatə etdiyi işlərin, xidmətlərin və ya malların təmin edilməsi sahəsində müvafiq ixtisasa malik, seçilmiş təsərrüfat subyektlərinin siyahısı deyil. Çərçivə müqaviləsində nəzərdə tutulmaq üçün təsərrüfat subyektləri həm müvafiq ixtisaslaşmaya malik olmalı, həm də təklif vermiş olmalıdırlar, daha sonra bu təkliflər satınalan təşkilatlar tərəfindən qiymətləndirilməli, gələcəkdə çərçivə müqaviləsinə əsasən təltif ediləcək müqavilələr üçün əsas təşkil etməlidir.

Çərçivə müqaviləsinin fəaliyyət müddətinə vaxt məhdudiyyəti qoyulurmu?

Bəli, bir qayda olaraq çərçivə müqavilələrinin fəaliyyət müddəti dörd ili ötə bilməz. Yalnız xüsusən çərçivə müqaviləsinin predmeti ilə əlaqədar olduqda, lazımcına əsaslandırılıla bilən müstəsna hallarda bu müddət dörd ili aşı bilər.

Çərçivə müqaviləsinə əsasən müqavilələr necə təltif edilir?

Bir təsərrüfat subyekti ilə müqavilə: Çərçivə müqaviləsi bir təsərrüfat subyekti ilə bağlandıqda, satınalma müqaviləsi çərçivə müqaviləsində müəyyən edilmiş şərtlər əsasında təltif edilir. Zəruri olarsa, satınalan təşkilat təsərrüfat subyektindən təklifinə əlavələr etməyi xahiş edə bilər, lakin çərçivə müqaviləsində müəyyən edilmiş şərtlərə əsaslı düzəliş edilməməlidir.

Birdən artıq təsərrüfat subyekti ilə müqavilə: Müqavilə birdən artıq təsərrüfat subyekti ilə bağlandıqda satınalan təşkilat seçim edə bilər. Müqavilə iki üsulla təltif edilə bilər:

- müsabiqə yenidən başlanmadan, çərçivə müqaviləsində müəyyən edilmiş şərtlərin tətbiq edilməsi, müqavilənin birbaşa konkret bir təsərrüfat subyektinə təltif edilməsi ilə; və ya
- əlavə müsabiqə keçirilməklə və çərçivə müqaviləsinə əsasən müvafiq ixtisaslaşmaya malik bütün təsərrüfat subyektlərinin dəvət olunması ilə ("mini müsabiqə").

Birdən artıq təchizatçının iştirak edəcəyi çərçivə müqavilələrini tərtib edən zaman satınalan təşkilatlar satınalma müqavilələrinin necə təltif ediləcəyini və çərçivə müqaviləsinin müqavilənin təltif edilməsi qaydalarını əhatə edən müddəaları ehtiva etməli olduğu dəqiq müəyyən etməlidirlər. Hər iki halda tərəflər heç bir vəchlə çərçivə müqaviləsində müəyyən edilmiş şərtlərə əsaslı düzəliş etməməlidirlər və satınalma müqaviləsi düzgün, yaxud rəqabətin qarşısını almayacaq, məhdudlaşdırmayacaq və ya təhrif etməyəcək şəkildə təltif edilməlidir.

- **Müqavilənin əlavə müsabiqə keçirilmədən təsərrüfat subyektinə təltif edilməsi:** Satınalan təşkilat birinci variantdan istifadə etmək və satınalma müqaviləsinin birbaşa çərçivə müqaviləsinin iştirakçısı olan təsərrüfat subyektlərindən birinə təltif etmək istədikdə, bunu çərçivə müqaviləsinin şərtlərində də göstərməlidir.
- **Mini müsabiqədən sonra müqavilənin təltif edilməsi** Satınalan təşkilat bütün şərtlərin çərçivə müqaviləsində müəyyən edilmədiyini ikinci variantdan - mini müsabiqədən istifadə edə bilər. Bu proses spesifikasiyalarda göstərilən şərtləri

təqdim edilməsinə və ya mövcud şərtlərin daha dəqiq ifadə olunmasına icazə verir.

Təsərrüfat subyektləri bərabər yanaşmanın, ayrıl-seçkiliyin yolverilməzliyinin və şəffaflığın təmin edilməsi üçün çərçivə müqaviləsinin tərəfi olan uyğun ixtisasa malik bütün müsabiqədə iştirak etməyə dəvət edilməlidirlər. Direktivdə mini müsabiqənin keçirilməsi qaydaları müəyyən edilir.

Elektron hərraclar

Direktivdə elektron hərracların istifadəsi daxil olmaqla, elektron satınalmaları təşviq edən bir sıra müddəalar əks olunur. Elektron hərrac tam tender prosesi keçirildikdən sonra, təsərrüfat subyektlərinin təkrar nəzərdən keçirilmiş yekun təkliflərini təqdim etməyə dəvət edilməsi metodudur. E-hərraclar zamanı təsərrüfat subyektlərinə yeni, azaldılmış qiymətləri və/və ya təklifləri ilə bağlı digər elementlərə edilən dəyişikləri real vaxt rejimində və digər təsərrüfat subyektləri ilə birbaşa anonim rəqabət şəraitində təqdim etmək imkanı verən sistemdən istifadə olunur.

E-hərracdan yalnız spesifikasiyalar yetərli dəqiqliklə müəyyən edilə bildiyi hallarda istifadə edilə bilər. Elektron hərraclar işlərin layihələndirilməsi kimi zehni əməyin istifadəsini nəzərdə tutan müəyyən iş təminatı müqavilələrinə və xidmətlərin satın alınması müqavilələrinə münasibətdə istifadə edilməməlidir.

Elektron hərrac əlverişli metod olmadıqda, məsələn, konkret bir layihə üçün uyğunlaşdırılma tələb edən, daha mürəkkəb şərtlər ehtiva edən müqavilələr üçün başqa satınalma növləri mövcuddur. Satınalan təşkilat elektron hərracın əlverişliliyi barədə ehtiyatla götür-qoy etməlidir. Məsələn, tələb olunan keyfiyyət və növ asanlıqla müəyyən edilə bildiyi halda və bazarda rəqabət səviyyəsi yüksək olduqda, kağız təchizatı müqaviləsi elektron hərrac üçün münasib sayıla bilər. Mürəkkəb tibbi avadanlıqların təchizatı üzrə bir-birlərindən cüzi fərqlənən spesifikasiyalara malik bir neçə məhsulun alınmasının nəzərdə tutan və xidmətin göstərilməsi məsələlərinin də daxil olduğu bir müqavilə üçün isə elektron hərrac əlverişli olmaya bilər.

Elektron hərrac tender prosesinin hansı mərhələsində baş tutur?

Elektron hərrac tender prosesinin sonuncu mərhələsidir və satınalan təşkilat aşağıdakıların yerinə yetirdikdən sonra tətbiq edilə bilər:

- təsərrüfat subyektlərinin seçilməsi üçün açıq prosedur və təkliflərin alınması;
- təsərrüfat subyektlərinin seçilməsi üçün məhdud iştiraklı prosedur və təkliflərin alınması;
- Daha əvvəl keçirilmiş açıq və ya məhdud iştiraklı prosedur normalara uyğun olmayan və ya qeyri-məqbul təkliflər alındığına görə uğursuz nəticələndikdə, əvvəlcədən bildirişin dərc edilməsi ilə qapalı prosedur.

Elektron hərrac həmçinin çərçivə müqaviləsi və ya dinamik satınalma sistemi daxilində mini müsabiqə üçün istifadə edilə bilər.

Bütün hallarda satınalan təşkilat elektron hərrac keçirmək üçün müqavilə haqqında ilkin bildirişdə elektron hərrac keçirmək niyyətində olduğunu qeyd etməlidir. Elektron hərracı başlatmadan əvvəl, satınalan təşkilat müsabiqədə iştirak edən bütün təsərrüfat subyektlərindən ilkin təklifləri alır və təklifləri tam qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmə

əvvəlcədən müəyyən edilmiş, meyar, yaxud meyarlar və nisbi çəkilər əsasında aparılmalıdır.

İlkin təkliflərin alınmasından sonra yeni azaldılmış qiymətlərin təklif edilməsi üçün elektron hərrac keçirilir. Müqavilə iqtisadi cəhətdən ən səmərəli təklifi verən iddiaçıya təltif edilməli olduğu halda da, təklifin qiymət xaricindəki elementlərinin təkmilləşdirilməsi üçün bu prosesdən istifadə edilə bilər.

Elektron hərrac zamanı satınalan təşkilat hansı amilləri qiymətləndirə bilər?

Elektron hərraclar aşağıdakılara əsaslanıla bilər:

- təkrar nəzərdən keçirilmiş qiymətlərin təqdim edilməsi, lakin yalnız müqavilə ən aşağı qiymət meyarı əsasında təltif edildikdə;
- yaxud qiymətlərin və/və ya spesifikasiyalarda göstərilən xüsusiyyətlərlə bağlı yeni dəyərlərin təklif edilməsi, müqavilə iqtisadi cəhətdən ən səmərəli təklif meyarı əsasında təltif edildikdə.

Elektron hərracın keçirilməsi ilə bağlı qaydalar mövcuddurmu?

Bəli, elektron hərracların keçirilməsi ilə bağlı ətraflı qaydalar mövcuddur və direktivdə əks etdirilmişdir. Nəzərə alınmalı olan mühüm amillər:

- qənaətbəxş təkliflər vermiş bütün təsərrüfat subyektləri e-hərracda iştirak üçün dəvət edilməlidirlər.
- müsabiqədə iştirak edən bütün təsərrüfat subyektləri eyni vaxtda, elektron əlaqə vasitəsi ilə yeni qiymət və/və ya dəyərlər təklif etməyə dəvət edilməlidirlər.
- e-hərrac zamanı və ya e-hərracdan əvvəl iştirakçıların adı açıqlanmamalıdır.
- tender sənədlərinə elektron hərraca cəlb ediləcək xüsusiyyətlər, eləcə də istifadə ediləcək elektron avadanlığın növü daxil olmaqla, elektron hərrac prosesinin necə keçiriləcəyi barədə xüsusi məlumat daxil edilməlidir.
- elektron hərracda iştirak üçün dəvətə proseslə bağlı xüsusi məlumat siyahısı daxil olmalı və - müqavilə iqtisadi cəhətdən ən səmərəli təklif meyarı əsasında təltif edildikdə - müvafiq təsərrüfat subyektlərinin təkliflərinin tam qiymətləndirilməsinin nəticələri ilə müşayiət edilməlidir, hər bir təsərrüfat subyektinin başqalarının təklifləri haqqında deyil, öz təklifləri haqqında məlumat alır.
- elektron hərrac ardıcıl mərhələlər vasitəsi ilə keçirilə bilər və hərracda iştirak üçün göndərilən dəvətlərə hər bir mərhələnin proqramı daxil edilməlidir.
- elektron hərracın bütün mərhələlərində satınalan təşkilatdan bütün iddiaçılara ən azı cari tarix üçün aldıkları nisbi qiyməti müəyyən etmələri üçün kifayət edəcək qədər məlumatı dərhal göndərmək tələb olunur.

Satınalan təşkilat elektron hərracı necə bağlayır və müqaviləni necə təltif edir?

Satınalan təşkilat hərracı bağlamaq üçün bir neçə variant arasından seçim edə bilər. O, hərracı bağlaya bilər:

- hərracda iştirak üçün göndərilən dəvətnamədə əvvəlcədən göstərilmiş tarix və vaxtda.
- əvvəlcədən müəyyən edilmiş vaxt limiti çərçivəsində daha heç bir yeni qiymət və ya dəyər almadıqda (minimum fərqlərlə bağlı tələblərlə cavab verən). Sonuncu yeni təklif və ya dəyər alınmasından hərracın bağlanmasına qədər keçməli olan dəqiq müəyyən edilmiş müddət hərraca dəvətdə göstərilməlidir.
- hərraca dəvətdə göstərilən sayda hərrac mərhələsi yekunlaşdıqda. Yeni qiymət və/və ya dəyər alınmasından hərracın bağlanması arasındakı müddət tamamlandıqdan sonra, həyata keçirilməli olan başqa mərhələlər varsa, bu halda proqram hərraca dəvətdə göstərilməlidir.

Müqavilə elektron hərracın bağlanmasından sonra, hərracın nəticələrinə əsasən təltif edilir.

Dinamik satınalma sistemləri:

Dinamik satınalma sistemi təkrarlanan standartlaşdırılmış satınalmalar üçün istifadə edilə bilən tam elektron sistemdir. Dinamik satınalma sistemi daha çox təsərrüfat subyektlərinin istənilən vaxt qoşula biləcəyi internet əsaslı, onlayn kataloq kimi fəaliyyət göstərir.

Satınalan təşkilat açıq prosedurdan istifadə etməklə sistem barədə elan verir. Bundan sonra təsərrüfat subyektləri satınalan təşkilatın tələblərinin təmin edilməsi üçün şərtləri müəyyən edən ilkin təkliflərini təqdim edirlər. Uyğun ixtisasa malik, ilkin təklifi məqbul hesab edilən təsərrüfat subyektləri sistemə qəbul olunurlar. Dinamik satınalma sisteminin fəaliyyət müddəti ərzində təsərrüfat subyektləri iştirak üçün müraciət edə və ilkin təkliflərini verə bilərlər. Bütün təsərrüfat subyektləri təkmilləşdirmə məqsədi ilə istənilən vaxt ilkin təkliflərinə dəyişiklik edə bilərlər və bütün məlumatlar elektron formada saxlanılır.

Sistem vasitəsi ilə satınalma arzusunda olan satınalan təşkilatlar sistemdə qeydiyyatda olan bütün təsərrüfat subyektlərini təklif verməyə dəvət etməli və Avropa İttifaqının Rəsmi Jurnalına müqavilə fürsəti haqqında elan verməlidirlər. Bu isə sistemdə qeydiyyatda olmayan təsərrüfat subyektləri üçün müsabiqədə iştirak etmək imkanı yaradır. Sonda isə satınalan təşkilat uğur qazanmış təsərrüfat subyektinə sifariş verir.

Dinamik satınalma çərçivəsindəki satınalmaların hesablanmış yekun dəyəri müvafiq hədləri ötdükdə, bu sistemin qurulmasına və istismarı zamanı direktivin müddəaları tətbiq edilir.

Hansı satınalma növləri əlverişlidir?

Dinamik satınalma sisteminin tərifindən aydın olur ki, o, yalnız kütləvi mallar üçün nəzərdə tutulur və "bir qayda olaraq bazarda mövcud olan" satınalmalara aid edilir. Dinamik satınalma sistemləri əsasən standart məmulatların satıldığı fəal bazar mövcud olduğu təqdirdə, kütləvi satınalmalar üçün əlverişlidir.

Dinamik satınalma sistemi necə qurulur və necə fəaliyyət göstərir?

Satınalan təşkilat dinamik satınalma sistemi yaratmaq üçün internetə əsaslanan elektron sistemə malik olmalıdır. Satınalan təşkilat sistem çərçivəsində müqavilə təltif edilənə qədər bütün mərhələlərdə açıq prosedur qaydalarına riayət etməlidir. O, prosesi sistemin yaradılması ilə əlaqədar tələb olunan formatda, standart formalı müqavilə haqqında bildiriş dərc etməklə başlayır.

Satınalan təşkilat spesifikasiyalara aşağıdakı təfərrüatları daxil etməlidir:

- nəzərdə tutulan satınalmanın növü;
- elektron satınalma sistemi haqqında zəruri məlumat;
- istifadə edilən elektron avadanlıq, texniki bağlantılar və spesifikasiyalar.

Satınalan təşkilat spesifikasiyalara və digər əlavə sənədlərə məhdudiyyətsiz, birbaşa və tam çıxışı təmin etməli, müqavilə haqqında bildirişdə bu sənədlərin tapıla biləcəyi internet ünvanını göstərməlidir. Spesifikasiyaların və əlavə sənədlərin əlçatan olması tələbi müqavilə haqqında bildirişin dərc edildiyi tarixdən başlayaraq dinamik satınalma sisteminin fəaliyyət müddəti ərzində keçərlidir.

Satınalan təşkilat təsərrüfat subyektinin təqdim etdiyi sənədləri qiymətləndirir. Aşağıdakı təsərrüfat subyektlərinin dinamik satınalma sistemində qoşulmasına icazə verilir: (1) seçim meyarlarına cavab verən, (2) spesifikasiyalara və hər hansı əlavə sənədin şərtlərinə uyğun ilkin təklif təqdim etmiş təsərrüfat subyektləri.

Sistemin fəaliyyəti: Lazımınca əsaslandırılmış hallar istisna olmaqla, dinamik satınalma sistemi dörd ildən artıq davam edə bilməz. Satınalan təşkilat sisteme qoşulmaq istəyən və ya qoşulmuş təsərrüfat subyektlərindən hər hansı ödəniş tələb edə bilməz. Bütün sənədlər ödənişsiz təmin edilməlidir, inzibati və ya digər xərclər üçün haqq alınma bilməz.

İştirakçıların sayının dəyişməz qaldığı çərçivə müqavilələrindən fərqli olaraq, yeni təsərrüfat subyektləri istənilən vaxt dinamik satınalma sistemində qoşula bilərlər. Yeni təsərrüfat subyektləri istənilən vaxt müqavilə haqqında bildirişdə göstərilmiş ünvan vasitəsi ilə spesifikasiyaları və ya digər əlavə sənədləri əldə edə bilərlər, həmçinin onların ilkin təklif təqdim etmək hüququ da var. Bir qayda olaraq bu təklifin təqdim edildikdən sonra 15 gün ərzində qiymətləndirilməsi tələb olunur. Sistemdə mövcud təsərrüfat subyektləri də öz ilkin təkliflərini istənilən vaxt təkmilləşdirə bilərlər.

Müqavilənin təltif edilməsi: Satınalan təşkilatın dinamik satınalma sistemi çərçivəsində təltif etdiyi hər bir müqavilə ilə əlaqədar ayrıca tender dəvəti sadələşdirilmiş müqavilə haqqında bildirişdən istifadə edilməklə Avropa İttifaqının Rəsmi Jurnalında dərc edilməlidir. Sonrakı mərhələlər və müqavilənin təltif edilməsi direktivdə əksini tapmış ətraflı müddəalara müvafiq qaydada həyata keçirilməlidir.

Kommunal müəssisələr

İxtisas uyğunluğu sistemi: Kommunal müəssisələr həmçinin ixtisas uyğunluğunun qiymətləndirilməsi sistemləri yarada və idarə edə bilərlər.

İxtisas uyğunluğunun qiymətləndirilməsi sistemi elə bir sistemdir ki, burada

kommunal müəssisələrlə müqavilə bağlamaqda maraqlı olan təsərrüfat subyektləri potensial təchizatçı kimi qeydiyyatdan keçirlər. Daha sonra kommunal müəssisə bu təsərrüfat subyektlərinin bəzilərini və ya hamısını sistemdə qeydiyyatdan keçirir. Qeydiyyatdan keçmiş təsərrüfat subyektləri hovuz formalaşdırırlar ki, daha sonra kommunal müəssisə dəvət edilməli və ya müqavilə ilə bağlı danışıqların aparılmalı olduğu təsərrüfat subyektlərini bu hovuzdan seçə bilərlər.

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

[SIGMA Dövlət Satınalmaları haqqında Təlimat Kitabçası](#)